

Aan de Gemeenteraad

Onderwerp:

Ontwikkelingen naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne.

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Uw raad is reeds op verschillende manieren geïnformeerd over de opvang van de Oekraïense vluchtelingen. Door middel van deze brief willen wij u op de hoogte houden van de maatschappelijke ontwikkelingen van de oorlog in Oekraïne voor de stad.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/begroting/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

22bb3127: met deze brief wordt voorgesteld de toezegging van de burgemeester tijdens de RvW van 14 april jl. als afgedaan te beschouwen.

Toelichting:

Op dit moment ligt het accent van de impact van de oorlog in Oekraïne op de (nood)opvang van en voorzieningen voor de vluchtelingen in Rotterdam. Ongeveer 4,4 miljoen Oekraïners zijn het oorlogsgeweld in hun land ontvlucht. De meesten van hen zijn in buurlanden opgevangen, een deel is doorgereisd naar andere West-Europese landen waaronder Nederland. Op dit moment zijn er circa 40.000 vluchtelingen bij Nederlandse gemeenten geregistreerd¹. In Rotterdam zijn op dit moment (stand 15 april) ca. 1900 vluchtelingen geregistreerd die onderdak hebben gekregen via de gemeente (1344) of bij particulieren (548). In deze brief wordt ingegaan op de wijze waarop ze zijn opgevangen, noodzakelijke voorzieningen worden gerealiseerd zoals onderwijs en zorg en eventuele andere ontwikkelingen zoals humanitaire hulp aan Oekraïners.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne-in-nederland>

Huisvesting

Per 11 april is het centrale aankomstpunt voor Oekraïners in Rotterdam verplaatst van de Wielewaal naar de Max Euwelaan. Vluchtelingen die daar aankomen worden zo snel mogelijk doorverwezen naar een passende opvanglocatie in Rotterdam of de regio. Als dat dezelfde dag niet lukt, is er op die locatie ruimte voor een kortdurend verblijf.

In Rotterdam zijn op dit moment ca. 2300 gemeentelijke opvangplekken beschikbaar, waarvan maximaal 1400 op het schip ms Volendam in de Merwehaven. De overige ca. 900 plekken zijn verdeeld over hotels, vier riviercruiseschepen en (kantoor)panden in de stad. Van deze plekken is op dit moment zo'n 67 % bezet.

Een aantal locaties biedt opvang aan bijzondere doelgroepen. Al langere tijd is de opvang aan de Charloisse Lagedijk beschikbaar voor mensen met een beperking en hun mantelzorgers. Op het riviercruiseschip de Alemannia verblijven dove en slechthorende vluchtelingen. Daarnaast zijn er hotelkamers gereserveerd voor LGBTIQ+'ers.

Ca. 550 vluchtelingen zijn opgevangen bij particulieren. Inmiddels zijn er ook gastgezinnen die om diverse redenen vluchtelingen niet langer op kunnen vangen in Rotterdam. De betrokken vluchtelingen kunnen via de reguliere route instromen bij de gemeentelijke opvanglocaties. Medewerkers bij 14010, HulpOekraine@rotterdam.nl en andere gemeentelijke vraagbaken zijn hiervan op te hoogte.

Voor uitkeringsgerechtigden die vluchtelingen willen opvangen (niet toepassen kostendelersnorm) of die naar het buitenland willen afreizen om hun familieleden te helpen en/of op te halen zijn coulantemaatregelen getroffen. Er wordt op basis van individueel maatwerk coulant omgegaan met de duur van verblijf in het buitenland voor deze werkzoekenden.

RefugeeHomeNL (een samenwerking tussen Het Rode Kruis, VluchtelingenWerk Nederland, het Leger des Heils en Takecarebnb) draait in Eindhoven en Amsterdam pilots met het screenen en matchen van gastgezinnen en vluchtelingen. Aanstaaende dinsdag start een pilot in Rotterdam.

Met betrekking tot parkeren door Oekraïense vluchtelingen en parkeren rondom de opvanglocaties zijn de volgende voorzieningen getroffen:

- voertuigen met Oekraïens kenteken worden niet gecontroleerd op betaald parkeren vanuit solidariteit en verhaalbaarheid;
- er wordt wel opgetreden tegen foutparkeren, indien de verkeersdoorstroming of verkeersveiligheid in het geding is;
- voor langparkeren van de eigen voertuigen is de P+R-voorziening Beverwaard als alternatief aangeboden. Deze voorziening is vrij en gratis toegankelijk en gelegen direct aan tramlijn 23;
- voor hulpverleners op de opvanglocaties zijn parkeervergunningen aangeboden;
- er is een beperkt aantal ontheffingen parkeerverbod verleend ten behoeve van (logistieke) bereikbaarheid van de opvanglocaties.

Leefgeld

Omdat vluchtelingen uit Oekraïne vooralsnog geen recht hebben op een bijstandsuitkering ontvangen zij sinds 1 april leefgeld. Op basis van de ministeriële Regeling opvang ontheemden Oekraïne verstrekken wij leefgeld aan alle Oekraïense vluchtelingen. Dit doen we door middel van een BNG-pas, waarop wij het wettelijk bepaalde bedrag aan leefgeld storten. Vluchtelingen in een gemeentelijke locatie worden op de opvanglocatie bezocht door een inkomensconsulent van cluster Werk & Inkomen die de BNG-pas verstrekt. Vluchtelingen die in gasthuishoudens verblijven, kunnen een BNG-pas met leefgeld krijgen in Publiekslocatie Centrum. Hiervoor sturen wij een uitnodigingsbrief. Het verstrekken van leefgeld verloopt goed. We hebben het grootste deel van de gemeentelijke locaties bezocht voor het verstrekken van leefgeld en ook het grootste deel van de vluchtelingen in de particuliere opvang heeft leefgeld ontvangen. Er zijn per 18 april 628 BNG-passen verstrekt, waarmee 1035 mensen zijn voorzien van leefgeld.

Iemand heeft geen recht op leefgeld er als er inkomsten uit werk zijn. Het aantal leefgeldverstrekkingen zal daarom altijd lager zijn dan het aantal inschrijvingen in de BRP.

Inschrijvingen Basisregistratie Personen

Inmiddels heeft de gemeente Rotterdam ca. 1.900 Oekraïense vluchtelingen ingeschreven in de Basisregistratie Personen (stand 15 april). Met dit aantal loopt Rotterdam voorop in Nederland. Een mobiel team bezoekt de gemeentelijke opvanglocaties om de Oekraïense vluchtelingen ter plekke in te schrijven. Oekraïense vluchtelingen die elders verblijven kunnen zonder afspraak terecht in de stadwinkels Feijenoord en Prins Alexander. Het in maart geopende Oekraïnehuis (ontmoetingsplek voor Oekraïners in Rotterdam) verwijst hen door. De gemeente heeft een filmpje gemaakt om Oekraïense vluchtelingen te verwelkomen en te informeren over de inschrijfprocedures². Het filmpje is inmiddels onder de doelgroep verspreid via verschillende (sociale media)kanalen.

Onderwijs en cultuur

Gemeente en schoolbesturen hebben de afgelopen weken hard gewerkt om onderwijs voor Oekraïense leerlingen te organiseren. Op donderdag 14 april is het onderwijs gestart voor ongeveer 180 Oekraïense kinderen (6 t/m 16 jaar, primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo)) op De Oekraïense School aan de Grift in Rotterdam, in het voormalige gebouw van het Zuider Gymnasium. De klassen bestaan uit max. 15 leerlingen. Er is nu ruimte voor 200 leerlingen (100 po, 100 vo). Leerlingen krijgen Oekraïens onderwijs, dagbesteding en zorg. Daarnaast is er veel ruimte voor sportieve, culturele en welzijnsactiviteiten. De lessen, die gedeeltelijk digitaal worden gegeven via onderwijs op afstand vanuit Oekraïne, worden begeleid door Oekraïense docenten die zijn meegekomen met de vluchtelingenstroom. De Nederlandssprekende staf ondersteunt de school en helpt met de organisatie. Kinderen komen zoveel mogelijk met het openbaar vervoer of de fiets naar school. De

² <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/vluchtelingen-oekraïne>

ov-reiskosten van vo-leerlingen en begeleiders van po-leerlingen worden vergoed. Voor kinderen met een beperking wordt gekeken naar mogelijkheden via leerlingenvervoer. Inmiddels is een tweede locatie voor een Oekraïense school in zicht op de noordoever.

Gemeente en schoolbesturen werken in de tussentijd voor leerlingen in po en vo aan een geregleerde instroom naar het nieuwkomersonderwijs vanaf de start van het nieuwe schooljaar 2022-2023. Deze fasering is nodig omdat de instroom van kinderen uit Oekraïne in korte tijd piekt en we het reguliere nieuwkomersonderwijs niet willen overbelasten. Starten in het nieuwe schooljaar geeft het onderwijs ook inzicht in het extra aantal plekken dat nodig is in het nieuwe jaar en de tijd om de locaties, personeel en middelen hiervoor te organiseren. Het college heeft daar wel zorgen over, want aan nieuwkomersonderwijs zit een plafond. Hoe meer kinderen instromen, hoe meer impact dit heeft op de capaciteit. Gemeente en schoolbesturen anticiperen hierop, met als uitgangspunt dat het reguliere onderwijs op sterkte blijft. Er is immers al een nijpend lerarentekort en in de coronatijd hebben veel leerlingen onderwijsachterstanden opgelopen. De geregleerde instroom gaat in 3 fasen:

- 1) 11 april tot en met 8 juli 2022 - Oekraïens onderwijs en dagbesteding.
In deze periode worden ook testen afgenomen bij de leerlingen om het leerniveau te bepalen voor het nieuwkomersonderwijs en de Internationale Schakelklassen (ISK).
- 2) 9 juli tot en met 21 augustus 2022 (zomervakantie) – Zomercampus.
In deze periode bieden we een Zomercampus aan, programmering en aanbod worden de komende weken vastgesteld. Hierbij wordt gedacht aan een combinatie van activiteiten cultuur, sport en welzijn en introductie in de Nederlandse taal.
- 3) Vanaf 22 augustus. Instroom nieuwkomersonderwijs.

Voor kinderen en jongeren op De Oekraïense School is er een dagelijks aanbod cultuureducatie. Deze activiteiten vinden zoveel mogelijk op locatie plaats, bijvoorbeeld in een theaterzaal of een lokaal voor cvk/handenvaardigheden. Diverse partijen op het gebied van cultuureducatie bieden tot aan de zomervakantie een programma aan. Met de gesubsidieerde theater- en muziekpodia onderzoeken we of speciale aanbiedingen voor Oekraïense vluchtelingen mogelijk zijn.

Werk

Oekraïense vluchtelingen geven aan graag aan het werk te willen. Sommigen hebben ook al werk gevonden. Om in de behoefte aan werk te voorzien is er per 1 april een 'werkhulpdesk' ingericht in het Oekraïens Huis aan de Pleinweg. Medewerkers geven er voorlichting over werken in Nederland, een normaal uurloon, belastingen, en goed werkgeverschap. Ook kan via de al bestaande kanalen meteen werk worden aangeboden. Momenteel wordt nagedacht over het inrichten van een informatiepunt in opvanglocatie ms Volendam. Vluchtelingen uit Oekraïne mogen in Nederland werken in loondienst. De werkgever hoeft dan (met terugwerkende kracht vanaf 4 maart 2022) geen tewerkstellingsvergunning aan te vragen. Wel moeten werkgevers

zo snel mogelijk bij het UWV melden als ze een Oekraïense vluchteling hebben aangenomen. De meldplicht is er onder meer voor om zicht te houden op de mensen die aan het werk gaan.

Helaas zijn ook ronselaars en malafide werkgevers actief rondom locaties waar Oekraïense vluchtelingen zich bevinden. Meerdere malen zijn uitzendbureaus en werkgevers gesignaleerd die Oekraïners willen werven en hen formulieren laten invullen of posters ophangen in het Oekraïens Huis. Dit is in briefings van SB en politie opgenomen. Signalen worden zowel aan het team Ondermijning van directie Veiligheid als de Arbeidsinspectie doorgegeven. Signalen van seksuele uitbuiting kunnen bij de politie worden gemeld. Politie doet momenteel onderzoek naar een zaak van mogelijke seksuele uitbuiting.

Zorg en publieke gezondheid

Oekraïners mogen vanwege hun Europese status vrij in de Europese Unie verblijven en kunnen gebruik maken van de reguliere gezondheidszorg. De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) ondersteunt de gemeenten bij de opvang van vluchtelingen door samen met zorgorganisaties de toegang tot de reguliere gezondheidszorg, tandheelkundige noodhulp en farmaceutische zorg te coördineren.

Eerstelijnszorg

- *Huisartsenzorg*: op de HUB's (noodopvanglocaties waar vluchtelingen maximaal 72 uur verblijven) worden nood-huisartsenposten ingericht. Deze huisartsenposten worden bemenst door een huisartsenpool van Rijnmond Dokters. Locatiemanagers van de gemeentelijke opvanglocaties kunnen via CareAbout een huisartsenafspraken inplannen voor Oekraïense vluchtelingen op één van de HUB's. Doktersassistenten van CareAbout doen telefonisch de eerste triage en beoordelen of huisartsenzorg nodig is en maken een afspraak op één van de spreekuren van de huisartsenposten op de HUB's.
- *Apotheken*: er is een lijst van apotheken beschikbaar waar de doelgroep gebruik van kan maken.
- *Tandartsenzorg*: voor acute tandzorg is er vanuit het KNMT (beroepsorganisatie tandartsen, mondhygiënist, orthodontisten en kaakchirurgen) een lijst met tandartsen beschikbaar gesteld die Oekraïense vluchtelingen bijstaan.
- *Geboortezorg*: de organisatie van geboortezorg wordt momenteel opgepakt. Er heeft een uitvraag plaatsgevonden naar praktijken die willen ondersteunen. Er zijn afspraken gemaakt over de toeleiding van zwangeren naar verloskundige zorg.
- De toeleiding naar (*medisch specialistische*) zorg is in ontwikkeling. Samen met gemeenten, zorginstellingen, GHOR en GGD wordt gekeken naar geschikte wijze van opvang voor doelgroepen met specifieke zorgbehoeften zoals verslavingszorg, verpleeghuiszorg en lichamelijke beperking.
- *Psychosociale hulp (PSH)*: GGD en GHOR adviseren en informeren in samenwerking met o.a. het Rode Kruis, Vluchtelingenwerk, het Leger des Heils en wijkteams.

- *CJG*: Het CJG Rijnmond en Capelle verlenen zorg aan kinderen tot en met 14 maanden voor vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid. Jongeren t/m 18 jaar kunnen tevens gevaccineerd worden conform het Rijksvaccinatieprogramma.
- *Seksuele gezondheid en slachtoffers mensenhandel*: vanuit de afdeling seksuele gezondheid van de GGD wordt ingezet op weerbaarheid, voorlichting en preventie. CoMensha heeft een brochure voor vluchtelingen opgesteld.

Wanneer een zorgprofessional vastloopt, kan het Medisch Support Center (MSC) van de VRR ondersteuning bieden bij zorggerelateerde vragen.

Oekraïners hebben ook recht op psychische zorg. De komst van de Oekraïense vluchtelingen heeft impact op het gehele zorgstelsel: daarvoor kampten veel zorgaanbieders al met wachtlijsten. De verwachting is dat de toestroom aan vluchtelingen ook een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning met zich meebrengt.

Daarnaast heeft de toestroom invloed op de dienstverlening van de vraagwijzers, wijkteams en de GGD in het bijzonder. Zo pakt de Vraagwijzer nu hulpvragen op die daar normaliter niet zijn belegd zoals opvang, financiële ondersteuning en hulpverlening aan kinderen (jonger dan 18) die in gastgezinnen blijven.

Infectieziekten

De vaccinatiegraad van Covid-19, mazelen, polio en rubella (Rode Hond) onder Oekraïense vluchtelingen is relatief laag. Verder komt tuberculose in Oekraïne vaker voor dan in Nederland, meestal de multiresistente variant die langdurige behandeling vergt. De zorgpartners en scholen in de regio zijn actief geïnformeerd over deze risico's en gevraagd alert te zijn om tijdig actie te kunnen nemen. Ook is er aandacht voor infectierisico's bij het opvangen van grotere groepen mensen. Op de locaties is informatie beschikbaar gesteld over infectieziekten en maatregelen genomen om de infectierisico's te verkleinen (handhygiëne, indien nodig isolatie / quarantaine, informatie en voorlichting). Tot dusverre zijn er geen grote uitbraken geweest op de opvanglocaties. Vanwege de Covid-19 pandemie is er expliciet aandacht voor Covid-19. Hiervoor zijn de volgende acties gestart:

- informatie en voorlichting op (opvang)locaties passend bij de doelgroep;
- aangepast uitbraakmanagement. Momenteel 1 (kleine) uitbraak gemeld bij de GGD;
- in kaart brengen vaccinatiegraad, verkennen vaccinatiebereidheid en vaccineren op locaties waar mensen langer verblijven.

Team Hygiëne van de GGD adviseert de opvanglocaties van gemeenten over technische hygiënezorg en infectiepreventie. Het team geeft onder andere advies en informatie over het voorkomen van uitbraken, sanitaire voorzieningen, schoonmaak, veiligheid voor kinderen). Ook bekijkt het team door bezoek aan de locaties wat nodig is om verspreiding van infectieziekten te voorkomen.

Sancties haven

In lijn met de beantwoording op de door raadsleden Van der Velden (PvdD) en Tak (PvdA) gestelde schriftelijke vragen (22bb2593) 'Sluit de haven voor Russische

schepen' handelen de gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam in lijn met het Rijk, en daarmee de Europese afspraken. Dit betekent dat Russische schepen zoals gedefinieerd in het op 8 april door de Europese Unie bekendgemaakte 'sanctiepakket 5' per 17 april vanaf 00.00 worden geweerd uit de haven. In het sanctiepakket zijn uitzonderingsbepalingen opgenomen voor bepaalde soorten lading. Schepen die onder Russische vlag varen maar onder de uitzonderingsbepalingen vallen, worden zodoende nog wel toegelaten tot de haven. De uitzonderingsbepalingen betreffen lading zoals olie en gas, geraffineerde olieproducten, een aantal ertsen, farmaceutische en medische producten, agrarische en voedselproducten, producten voor civiel-nucleaire toepassingen en voor schepen op humanitaire gronden. Jaarlijks arriveren zo'n 1320 schepen uit Rusland in de Rotterdamse haven. Naar Rusland vertrekken er zo'n 1080 vanuit Rotterdam. Lang niet al die schepen varen ook daadwerkelijk onder de Russische vlag. Bovendien ruilen Russische schepen in hoog tempo hun registratie in Rusland in voor die in andere landen om de sancties te omzeilen. In 2021 kwamen er maandelijks gemiddeld dertien Russische schepen onder Russische vlag aan in Rotterdam. We houden u op de hoogte van de lokale impact van het EU-sanctiebeleid met betrekking tot de oorlog in Oekraïne.

Humanitaire hulp en wederopbouw

Tijdens de RvW van donderdag 14 april heeft de burgemeester aangegeven dat de gemeente Rotterdam zich, naast de noodopvang van vluchtelingen, op verschillende manieren inzet om Oekraïne en Oekraïners te steunen:

- *Solidariteit/ondersteuning in woord en gebaar*: steunbetuiging in een brief aan de burgemeester van Kiev, het hijsen van de Oekraïense vlag op het stadhuis, het verlichten van de Erasmusbrug, solidariteitsbijeenkomst op 12 maart, veroordeling acties Rusland en bevrozing van alle contacten met Sint-Petersburg.
- *Acute humanitaire hulp*: beschikbaarstelling van €100.000 aan hulp via Gdansk voor voedselpakketten aan Oekraïense vluchtelingen in Polen. Ook is er contact met partijen in de stad (bijv. Erasmus MC) die eigenstandig hulpacties organiseren.
- *Wederopbouw*: Op het moment dat wederopbouw gestart kan worden zal deze internationaal gefinancierd en gecoördineerd (moeten) worden vanuit instanties zoals de EU, VN, en Wereldbank. Steden kunnen daar uiteraard een aanvullende, praktische rol in spelen. De multilaterale afstemming hierover is reeds in gang gezet. Het is zaak om vraag en aanbod in Europees verband goed op elkaar af te stemmen; eerst geven Oekraïense steden aan welke hulp ze nodig hebben, vervolgens tekenen Europese steden in op een van de hulpvragen. De burgemeester heeft dit punt ook geagendeerd bij het Europese steden netwerk Eurocities. De vraag aan havensteden zoals Rotterdam zal naar verwachting vooral de inzet van maritieme expertise zijn, wellicht ook materieel. Het Havenbedrijf heeft aangegeven daartoe bereid te zijn.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

De kosten die gemeenten maken voor de opvang en het verstrekken van leefgeld aan Oekraïense vluchtelingen worden door het Rijk gecompenseerd. Naast de uitkeringslasten (leefgeld) krijgen gemeenten ook een reële compensatie voor de uitvoeringskosten. De manier waarop deze kosten worden vergoed, is nog onderwerp van gesprek. De regeling wordt drie maanden na inwerkingtreding geëvalueerd en zo nodig op onderdelen aangepast.

Op andere onderdelen - zoals (jeugd)zorg, onderwijs en sociale zekerheid - voorzien gemeenten tevens een stijgend kostenniveau. Er vinden gesprekken plaats met de betrokken departementen over de wijze van vergoeding.

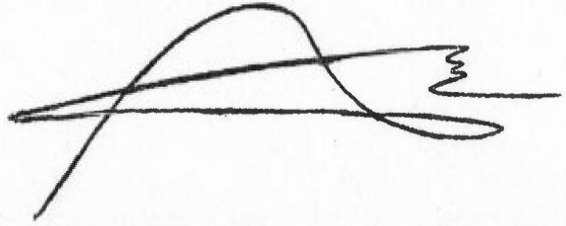
Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, rounded loop followed by a vertical line and a small flourish at the bottom.

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A handwritten signature in black ink, featuring a long, sweeping horizontal stroke with a large loop above it and a small flourish at the end.

A. Aboutaleb